

Eesti Kirjanike Liidu Tõlkijate seksiooni aastaraamat "Tõlkija hääl" ilmub kuuendat korda

2014. aastast ilmuv Kirjanike liidu tõlkijate seksiooni aastaraamat "Tõlkija hääl VI" koondab taas tõlkeemalisi kirjutisi mitmest žanrist.

Avasõnad on Margus Otilt, kes mõtiskleb, mis on õigupoolest tõlkevalu ja kuidas saavad tõlkijas õnnelikult koos elada tööline, retsidivist, kontemplerija ja armastaja. Hispaaniakeelse kirjanduse tõlkijate vestlusringis arutlevad Mari Laan, Maria Kall, Klaarika Kaldjärv, Ehte Puhang, Ruth Sepp ja Kai Aareleid selle üle, kuidas Hispaania Aafrikast ära Euroopasse tuua. Sellest, kuidas võiks luuletõlge häälestuda meid ümbritsevale keele intensiivsele muutumisele, ilma et see tähendaks ühest küljest käegalöömist ja teisest küljest klammerdumist, visandab artiklite seksiooni esimeses tekstis "Klassikalise eesti keele poole (ehk üleskutse heterorütmiiale)" oma nägemuse Hasso Krull.

"On huvitavalt kohane, et püha Hieronymuse, tõlkijate kaitsepühaku mälestuspäev 30. septembril langeb sügise algusesse, kui tõlkijad hakkavad tõmbuma lauialampide lähedale, oodates uusi tundmatuid õndsusi ning ette aimates ka kannatusi, mis ei jää tulemata. Selles küllaltki ärevas seisundis võiks olla sama kohane igal sügisel mõttes läbi käia Hieronymuse elu, saada temalt tuge, seda enam, et ka tema ületamatult viljakas kirjutamistöo toimus tõenäoliselt suurel määral pimeduses, öösel. Tema kaasajal see arusaam haridust saanud inimeste seas valitseski: *p a r i m a e g k i r j a t ö ö k s o n ö ö.*" Nõnda alustab, ja samas võtmes jätkab oma artiklit Marju Lepajõe, kes aitab läbi rännaku Hieronymuse ellu tänasteil tõlkijailgi aru saada, kuidas sisustada oma töökamber, missuguste inimestega end ümbritseda, kuidas lõhnata nii eluajal kui pärast surma ning mida üldse oma eluga peale hakata, et saada tõlkijate kaitsepühakuks. Mis on vabarealine tanka ja kuidas luule sisu ja vorm muudavad end vastavalt sellele, kas see "ilmub" kirjarullil, õnnitluskaardil, põue-, riba-, toonipaberil või raamatuleheküljel – ning mida selle kõigega ette võtta tankasid eesti keelde tõlkides –, kirjutab Kalju Kruusa.

Klaarika Kaldjärv vaatleb Jorge Luis Borgese tekstide tõlkeid ja meenutab meile, et see, kuidas midagi öeldakse, on alati osa sellest, mida öeldakse. Mida tunneb, mõtleb ja õpib tõlkija, kui teda ennast tõlkima hakatakse, räägib Kai Aareleid. Daniele Monticelli kirjeldab praktiku ja teoreetiku vaatepunkte ühendades Lennart Meri "Hõbevalge" ebatavalist teekonda itaalia keelde. Kadri Jaska mõtiskleb aga 2012. aasta ajalehe Sirp tõlkearvustusi analüüsisid, missugused võiks olla tõlkekriitika kirjutamise teoreetilised lähtepunktid ja mida nendega praktikas peale on hakata.

Loomingu Raamatukogu esimese toimetuse (1957–1972) toimetamispraktikale heidab arhiivimaterjalide abiga valgust Anne Lange. Sellest, kuidas reageerivad tõlkijad, kui mõne võõrkirjanduse kontseptsioon nende kultuuris vägivaldselt muutub, ning kuidas deminutiivide ja liitomadussõnade tõlkestrateegia saab olla väike vastupanuliikumise vorm, kõneleb oma artiklis Friedebert Tuglasesest kui Aleksei Tolstoi romaani "Peeter Esimene" tõlkijast Lea Pild. Artiklite seksiooni lõpetab Aare Pilve mõtisklus tõlkija poeetikast.

Tõlkepäeviku autor on Krisztina Lengyel Tóth, kes Paavo Matsini "Gogoli diskot" ungari keelde tõlkides seisis esmapilgul ületamatu probleemi ees: "Sellel romaanil on eesti keeles üleskrüvitud stiil, aga kui ma tõlgin samas stiilis, siis tuleb välja keskmine ungari kirjandustekst."

Intervjuude rubriigis kõneleb vanaarmeenia keelest Nareki Grigori "Nutulaulude raamatu" tõlkinud Peeter Volkonski, mida tähendab nelikümmend aastat kooselu tekstiga, mis "mõjub tuhat aastat pärast kirjutamist – kuid mis mõjub ka tuhat aastat *enne* kirjutamist." Keiti Vilms aga räägib, kuidas on "kirjutada" uue keele ajastul, kui süntaks on asendunud koodiga, jutumärgid *hashtag*'idega, hääümärgid emotikonidega, luuleread ajajoonega, suletus lõpetamatusega ja ainuautorlus määramatu kollektiiviga – ning lugemine seguneb laikimisega, loomine kopeerimisega, visuaalne verbaalsega ja inimene algoritmiga.

Aastaraamatu lõpetavad traditsioonilised küsimused Eesti Kultuurkapitali tõlkeauhinna nominentidele. Eestikeelse ilukirjandustõlke preemiale kandideerinud Ilona Martsonit, Paul-Erik Rummot, Riina Hansot, Olavi Teppanit, Kai Aareleidu, Ants Paikret ja Veiko Belialsi ning võõrkeelse ilukirjandustõlke auhinna nominente Danutė Sirijos Giraitė, Cornelius Hasselblatti, Matthew Hyde'i,

Consuelo Rubio Alcoverit ja Adam Cullenit küsitleb Anu Saluäär-Kall. Mis on mõttekirjanduse tõlkimise mõte? Selle üle arutlevad aga mõttetõlkekirjanduse auhinna nominendid Tiit Kuuskmäe, Indrek Rohtmets, Anti Saar ja Kaia Sisask ning žüriiliikmed Linda Kaljundi, Jaak Kangilaski ja Margus Vihalem.

Aastaraamatu "Tõlkija hääl VI" on koostanud Heli Allik, toimetanud Katrin Hallas, kujundanud Jüri Kass. Väljaandja SA Kultuurileht.